

ІСТОРІЯ ФОЛЬКЛОРИСТИКИ

УДК 808.81:398:7.046 В.Равлюк

Фольклор Покуття у записах Василя Равлюка

Ганна СОКІЛ

Доктор філологічних наук, доцент
кафедри української фольклористики імені акад. Філарета Колесси
Львівського національного університету імені Івана Франка
79000, м. Львів, вул. Університетська, 1
e-mail: gan.sokil@gmail.com

Діяльність В. Равлюка, педагога, публіциста, краєзнавця, розпочалася з фіксації усної словесності. У статті проаналізовано обрядові пісні (гайвіки, колядки і щедрівки, весільні) та інші фольклорні жанри, які він записав на Покутті. У науковий обіг уведено не лише опубліковані, а й архівні матеріали. У висновках зазначено, що усна народна словесність із Покуття, яку зафіксував В. Равлюк, поповнила й збагатила видання НТШ цікавими варіантами творів різних фольклорних жанрів зі своєрідними образами та поетикою. Більшість із них має загальноукраїнську основу зі збереженням своєрідних локальних особливостей. Тому постать В. Равлюка гідна уваги фольклористів і заслуговує на подальше дослідження його збирацького доробку.

Ключові слова: фольклор, жанри, тематика, образи, мотиви, фіксації, архіви.

Коли йдеться про усну словесність Покуття, то насамперед маємо на увазі чотирьохтомне зібрання польського дослідника О. Кольберга, опубліковане в Кракові наприкінці XIX ст. ("Rokucie" (1882–1889)). Такого масштабного фольклорно-етнографічного видання українською мовою з цього краю немає. Однак не можна вважати, що народнопоетичні скарби з цих теренів не привертали уваги місцевих ентузіастів. Особливо активну збирацьку роботу було розгорнуто наприкінці XIX – у першій третині XX ст. під час діяльності Наукового товариства імені Шевченка (далі – НТШ) у Львові. Представники НТШ відвідували різні куточки Галичини, виголошували доповіді, зацікавлюючи фольклором та агітуючи молодь до його фіксації. Серед тих, хто захопився усною народною словесністю в юнацькому віці, був відомий педагог, культурно-громадський діяч, краєзнавець, публіцист Василь Равлюк. Його ім'я поступово повертається у науково-культурні кола громадськості [18, с. 350–358], насамперед до краю¹.

В одному інтерв'ю М. Попадюк, якому довелося продовжити просвітянську справу В. Равлюка на Снятинщині, зазначив: "Доля напроорочила мені стати причетним до унікальної спадкоємності: Равлюкове просвітництво повсякчас мене зігрівало. То ж моя книга "Три зорі Василя Равлюка" – то дар пам'яті одержимого Педагога, Просвітянина, Громадянина" [13, с. 11]. Додамо, що, можливо, "три зорі" В. Равлюка не засвітилися б так яскраво у його житті, якби у юному віці він не припав до цілющого народнопоетичного джерела.

¹ Із нагоди 140-ої річниці від дня народження відбулися урочистості у Снятині, де місцеве молодіжне об'єднання "Від роду до роду" організувало літературно-музичну імпрезу "Василь Равлюк – син покутського Орельця". Серед гостей був запрошений онук – Роман Равлюк. Снятинська районна бібліотека підготувала біобібліографічний огляд літератури про видатного просвітянина "Василь Равлюк – син покутського Орельця" [23].

Свого часу, розглядаючи фольклорні зацікавлення учнів Коломийської гімназії, сучасників Л. Мартовича та В. Стефаніка, Ф. Погребенник, зазначив, що з коломиїчан найактивнішим збирачем був Василь Равлюк [14, с. 70]. Його життєвий шлях розпочався у селі Орелець на Снятинщині 7 вересня 1872 р. Після закінчення сільської школи він навчався в Коломийській гімназії, де заприятелював із В. Стефаніком, Л. Мартовичем, Марком Черемшиною. Тут вони створили таємний гурток, члени якого "готували себе до культурно-освітньої роботи на користь рідного народу" [23]. У вільний час вирушали в походи по навколишніх селах, записували фольклор, читали твори Т. Шевченка, І. Франка, долучали селян до активного громадсько-культурного життя. Дізнавшись про нелегальну роботу гімназистів, 1890 р. керівництво навчального закладу виключило їх. В. Стефанік і Л. Мартович завершували навчання у Дрогобичі, а В. Равлюк після невдалої спроби перейти до Станіславської гімназії, вступив у Станіславську учительську семінарію, яку з відзнакою закінчив 1895 р. Склавши учительський іспит, після довгих митарств він став працювати в місті Радехові на Львівщині у чоловічій віділовій школі. Тут він заснував читальню "Просвіти", а при ній – чоловічий хор і драматичний гурток.

З 1900 року В. Равлюк перейшов на посаду вчителя у село Вовчківці (Снятинщина) на запрошення громади цього села. Тут його відвідували І. Франко, В. Гнатюк, О. Роздольський. Засновник і незмінний голова Снятинської філії "Просвіти", В. Равлюк очолював її впродовж 1909–1939 рр. Завдяки йому було відновлено тридцять вісім та створено двадцять п'ять нових сільських читалень "Просвіти", при яких діяли аматорські гуртки, хорові колективи, бібліотеки [7, с. 235–236]. Під час ЗУНР був шкільним комісаром, громадяни обрали його послом до парламенту ЗУНР у Станіславові (1919 р.). Його заслуга не лише як співзасновника філій "Просвіти" в селах Покуття, а й спілки "Взаїмна поміч українського вчителства" [1, с. 2431]. Важливою була позиція В. Равлюка щодо рідної мови: на всіх конференціях, нарадах повіту виступав лише українською мовою, чим заслужив велику повагу громади.

Разом із В. Стефаніком, Марком Черемшиною В. Равлюк організував на Снятинщині в 1911–1914 рр. відзначення ювілеїв Т. Шевченка, М. Шашкевича, 40-ліття літературної діяльності І. Франка. З останнім підтримував тісні зв'язки, спілкувався також із композитором Д. Січинським. Науковими проблемами та побутовими справами ділився з В. Гнатюком. Матеріально допомагав цьому львівському фольклористові під час воєнної скрути. Про це дізнаємося з його епістолярію, збереженого в рукописних фондах ЛННБ ім. В. Стефаніка [16].

За виступи проти польської окупаційної влади 1920 р. В. Равлюка заарештовано. На його захист став В. Стефанік і домогся його звільнення. Із жовтня 1921 р. він знову продовжував учителювати, але за відмову прийняти польське громадянство в лютому 1922 р. його звільнили з посади вчителя, сім'я опинилася в нестатках і злиднях. Помер В. Равлюк 3 січня 1955 р., похований на місцевому цвинтарі в Орельці².

Ще у гімназії В. Равлюк почав записувати народну творчість, про що сам зазначав у спогадах про Леся Мартовича [15, с. 155–156]. Гімназисти збирали усну словесність і надсилали до Наукового товариства імені Шевченка.

Фольклорні записи В. Равлюка представляють здебільшого різножанровий пісенний матеріал Покуття. З обрядового обширу він подав весняний цикл гаївок села Видинів Снятинського повіту, які ввійшли до Гнатюкової збірки "Гаївки" (1909). Серед них двохорові пісні ("Білоданчик", "Жінка на торзі", "Коноплі") та однокорові з іграми ("Спосіб на парубків, або Горошок", "Жучок", "Вербовая дочечка", "Торг"). Вибір дівчини до пари – лейтмотив багатьох гаївок і, зокрема, про

² Нині на фасаді школи с. Орелець встановлено меморіальну дошку Василю Равлюку.

Білоданчика: “Шукай собі, Білодане, посестриченьки, посестриченьки” [3, с. 32].
На матримоніальних мотивах побудована вся наступна пісня:

Ой котитси горішок кріз ручки,
Ой ловітси, дівочки, за ручки!
Гей, ловітси чотири, чотири,
Щоби вам си легіні женили! [3, с. 118].

У гаївці-грі “Коноплі” можна простежити елементи сільського побуту – одна з дівчат імітує прядіння кужелю, а потім звертається до тієї, що на краю стоїть: “Казали няня, шьоби-с пішла коноплі брати, куп’ю тобі бинду”. Та відповідає: “В мене є” [3, с. 102]. Подібний діалог продовжується, змінюються лише предмети покупки. З цього постає ціла картина переліку назв одягу як загальноновживаних, так і специфічних для покутського краю: “цітки” (пацьорки), “горбочка” (велика запаска, опинка), “окрайка”, “пояс”, “чоботи” тощо. В іншій гаївці у записі В. Равлюка вказано місце, де їх виготовляють: “Принесе їй чоботи, чоботи. З косівської роботи, роботи. А в Косові роблені, роблені, В Відинові зношені, зношені” [3, с. 141]. Назви місцевих предметних реалій, топонімів увиразнюють обрядові весняні пісні, надають їм локальної своєрідності.

Півтора десятка величальних пісень зимового циклу в записах В. Равлюка опублікував також В. Гнатюк у виданні “Колядки і щедрівки” (1914). У розпорядженні останнього виявлено кілька рукописних збірок В. Равлюка, більшість матеріалу з яких зафіксовано в Орельці. По одній колядці подано з інших сіл – Рудники Снятинського повіту (“Ой серед села церковця нова”) [12, с. 253] та двох населених пунктів з-поза меж Покуття – Криве Камінка-Струмилівського повіту (“Чи є, чи нема господар вдома?”) [11, с. 187-188] і с. Мервичі Жовківського повіту (“Там панунейки три городейки”) [12, с. 143]. Колядки зі збірки В. Равлюка – високохудожні твори, призначені родині та всім її членам. Ідеальну українську родину зображено у постійній праці, приготуванні до Різдвяних свят: господар віє пшеничку, господиня пече калачі, син “чеше коники в нові стаєнці”, дочка “шиє фусточки в нові світлиці”. Тому винагорода для колядників відповідна – “по гілеточці пшениці”, “по калачеві пшеничному”, “по коникові по вороному”, та “по хусточці по шовковій (“Ци дома, дома цес пан господар?”) [11, с. 13-14].

У колядках, адресованих господареві, святі приходять у гостину і радять раду про муки Христові. Ісус, за текстом із Орельця, одягнутий в “кропивіну сорочку” і “оживкою” вперезаний [11, с. 170]. Турбота про збереження давніх і християнських звичаїв та обрядів відбилася в колядці “Ой в ліску, в ліску на жовтім піску”. Питання “Як у світі жити” хвилювало постійно українців. Тому, очевидно, не випадково в колядці наголошено на тому, “ци дають вино людям на закон, ци варє пиво д’світому Різдву”, чи ситять меди “д’ світому Збору” [11, с. 191]. Над тим, як люди справляються зі своїми обов’язками, йдеться в народній пісні, спостерігають ангели у вигляді голубів, посланих Господом із неба на землю.

Багатство народної поетики яскравіше розкриває образи головних персонажів у колядках, призначених парубкові та дівчині, де переважають мотиви кохання, краси, молодості. У парубка “золота постіль”, чобітки – “сріблі підківки”, сорочка, “як бів біленька”, прана в “краю Дунаю”, сушена в тура на розі, “тачана в Львові на столі” (“Ой в поли, в поли біла береза”) [12, с. 8-9]. Незрівнянна краса дівчини (і безпосередньо, і через одяг та оздоби) змальована у величальних піснях з Орельця (“Гой садом, садом за виноградом” [12, с. 142-143], “На керниці та на теплици”) [12, с.155] та однієї з Мервич (“Там панунейки три городейки”) [12, с.143]. Своєрідне змалювання панни постає з відповіді паничам, які задивляються на її красу:

Коби-сти ні виділи в неділю рано,
 Як я си вбиру, до церкви іду,
 Мені си двері самі втворюють,
 Мені си люди знизька клансяют,
 Мені си дзвони самі задзвоні.
 А як я іду коло престола,
 За мнов панночки у три рідочки,
 А панички гой у чотири [12, с.155].

Гіперболізація, наявна у тексті, підкреслює не тільки вроду, а й гідність, упевненість дівчини, зрештою, її духовність, релігійність. Такий вимір ідеального образу можна простежити у фольклорі українців із давніх-давен. Подібні варіанти твору побутують в інших регіонах (“Чи ти царівна, чи королівна?” – класична фраза з відомої народної пісні зимового циклу). У покутській колядці своєрідності надає залучення церковних атрибутів для повнішого розкриття образу (дзвони самі дзвонять, двері самі відчиняються і т. д.).

Є в записах В. Равлюка колядки, у яких збереглися відгомони княжої доби – образ “сімсот молодців”, характерний для давньої дружинної поезії. У величальних піснях, на думку М. Грушевського, це “просто парубоцька верства, а не якийсь організований воєнний полк дружини, яким він уявлявся “давніше”, “се товариство рівнорядних членів, “другів” між собою” [8, с. 246]. Образ “ватаги” із “сімсот молодців” виступає і в колядці про дівчину-перевізницю (“А в Дністрі, в Дністрі та в перевозі”):

А в Дністрі, в Дністрі та в перевозі,
 Там перевозит гречная панна,
 Гречная панна, панна Маруся.
 Ой приходить д'ній сімсот молодців,
 Сімсот молодців, самих вибранців,
 Самих вибранців, ой русовичів” [12, с. 240].

На цей варіант із запису В. Равлюка покликався М. Грушевський в “Історії української літератури”, слушно вважаючи, що тут вони (“сімсот молодців”) пов'язуються з матримоніальними замірами.

Цікавила В. Равлюка і весільна обрядовість, яку він записав також у рідному селі 1890 р. Однак матеріали не були опубліковані за життя фольклориста. Вони побачили світ 1970 р. у виданні М. Шубравської “Весілля” [2, с. 183–214]. Опис містить цінні етнографічні спостереження, цікаві високохудожні варіанти пісень. Зокрема, у них ідеться, що перший весільний вечір в Орельці називали “деревцем”, другий – “гускою”. Збирач зумів не лише констатувати факт, а й детально передав сам процес проведення головного дійства – “прибирання деревця”: “Перший вечір весілля називається деревцем. Назва ся походить від того, що тут убирають дівчата стятий вершок ялиці або вишні. Деревце вирубує сам князь для себе і для кнігині. Наколи немає свого саду, то вирубує тільки у того господаря, котрий живе з першою жінкою. Сам князь заносить його до кнігині; разом несе й кору під вінок (кора та здерта з патики вербового). До неї пришиває матка листочки барвінку червоною шовковою ниткою, потім золотить позліткою” [2, с. 84]. Такі обрядодії закріпилися і в піснях:

Та й [Ганнусько], серце,
 Врідили ти деревце,
 Від спода до вершечка
 Ялинка,
 Йа на самім на вершечку
 Калинка:
 Сріблом, злотом йа взолотили,
 А косами завершили [2, с. 185].

В обрядовому співі особливо виділилася ритуальна функція, що полягає в редуплікації обряду за допомогою вербального тексту. Сам обряд і фольклорний текст взаємодоповнюють одне одного. Тому заслуга В. Равлюка очевидна: його докладний опис дає змогу зрозуміти читачеві певні моменти. Скажімо, розкрити семантику сполучення “косами завершили”, можна лише знаючи добре весільні ритуали, а саме: верх деревця дівчата прикрашали “косами” (“пера з хвоста когута”), білим гусячим пір’ям, васильками, гвоздиками тощо. Равлюкові фіксації мають велику пізнавальну та естетичну вартість для наших сучасників, оскільки весільні обряди Покуття (як, зрештою, й інших регіонів) здебільшого затратилися, вийшли з активного побутування.

Фіксував В. Равлюк і народні твори інших жанрів. Його записи балад використав І. Франко у “Студіях”. Одна з них (“Теща в полоні у зятя”) [22, с. 115] – зі Старих Кут Косівського повіту, інші (“Брат продає сестру турчинові”, “Батько продає сестру турчинові”) [22, с. 80, 94] – із Орельця. Збірка прислів’їв і приказок із Орельця потрапила до “Галицько-руських народних приповідок” І. Франка, про що зазначено у передмові до першого тому [5, с. 290]. Із низки паремій наведемо лише деякі: “Нібито брехати – ціпом махати” (бреханє – не тяжка робота); “Брехня лиш раз їсть колач” (коли перший раз її чують, то вона їм подобається, її шанують і гостять; за другим разом, навчені досвідом, уже не дають їй честі); “Зварили нічо та й ззіли без хліба” (жартують про таких, що не обідали або не вечеряли) [5, с. 183, 185, 202].

Сферою зацікавлень В. Равлюка були й малі пісенні жанри. Його записи коломийок В. Гнатюк зарахував до найкращих і найбагатших у своєму збірнику, куди ввійшли фольклорні мініатюри з таких місцевостей: Видинів, Орелець (Снятинщина), Молодятин, Коломия [10, с. VII]. Для прикладу, про географічні назви:

Заліщики – славне місто, неслава си стала,
Миши хату підточили, баба з печи впала [10, с. 33].

Або:

Куди гляну, куди гляну – всюди веселенько,
Та як гляну на Чернівці, ввиває серденько [10, с. 48].

Незважаючи на те, що цитовані рядки записані в Орельці, у них трапляються топоніми інших місцевостей. Фігурують і такі назви, як Сучава, Коломия, Крехів тощо. Така особливість характерна для коломийок.

Із народної прози у записах В. Равлюка В. Гнатюк опублікував близько десятка демонологічних оповідань: про вовкулаку, в якому жінка впізнала свого чоловіка (“Вовкулакова жінка”) [9, с. 175–176]; про знахарів і чарівників: мельник зупиняє каміння, і млин перестає молоти (“Суперечка двох мельників”) [9, с. 213–214]; висушує став і вода не потрапляє на млин (“Як мельник прогнав воду зі ставу”) [9, с. 214]. Зафіксував В. Равлюк цікаві оповідання про гуцула-чарівника, який служив у війську. Викликає інтерес те, що оповідачеві не відомо, де “тоті гуцули” живуть (твір записано далеко від указанного регіону – в Радехові), однак він із захопленням розповідає про ті ситуації, в яких опинився гуцул (до речі, з ним у війську був дядько оповідача). Отже, гуцул може напустити повний шинок води, щоб не платити за обід (“Вода в хаті”) [9, с. 215] або з цією ж метою накликати вужів, ящірок (“За дармо гроші”) [9, с. 215]. Він уміє також наслати сильну зливу, щоб не “відбулася військова парада” (“Гуцул посилає дощ”) [9, с. 215–216]. Лише по одному зразку в записах В. Равлюка потрапили до збірників В. Гнатюка – анекдот (“Не малий богач”) [9, с. 325] та казка про звірів (“Нещасний вовк”) [21, с. 54].

Чимало фольклорних матеріалів В. Равлюка залишилися неопублікованими. Частина з них зберігається в наукових архівних фондах рукописів та фонозаписів ІМФЕ ім. М. Рильського НАН України. Усі вони здебільшого з Покуття (село Орелець, село Вовчківці тепер Снятинського району та село Сороки Городенківського району). Серед них виділяються балади про сербина (“Чорна рілля жито родить”) [17, арк. 7–8], про загибель вдовиного сина (“Ой вилетів сокол з ліса на поле”) [17, арк. 1], інцест (“Ой на горі на високій”) [17, арк. 13–14], тройзілля (“Та як тоти скрипки грають”) [18, арк. 1 зв. – 2]. Є в записах В. Равлюка історична пісня про Саву Чалого (“Приїхав пан Сава з-за високих горів”) [17, арк. 11–12], жовнірські (“Сконд ти, Ясю? – З-за Дунаю”) [17, арк. 12], наймитські (“Ой п’є бурлак, бурлакує”) [17, арк. 13], немало пісень про кохання (“По садочку походжаю”, “Долинов, долинов а в гай по калину”) [17, арк. 3–3 зв., 6 зв.], кілька жартівливих (“Ой ти, старий діду”, “Ішла дівка по воду”) [17, арк. 4–6].

Поодинокі Равлюкові записи трапляються між фіксаціями В. Стефаніка, як, наприклад, жовнірська пісня “Ой чужино, чужино” [20, арк. 20–21 зв.], у якій простежується явище контамінації; початок нагадує емігрантську пісню про тяжку долю в чужині:

Ой чужино, чужино,
Чом у тобі так студено.
Та ні вітрів, ні морозів,
Повні очі моїх сльозів.

А далі з’являється образ убитого жовніра:

У чужині вітер віє.
Вітер віє, трава шумит,
На ті траві жовнір лежит...” [20, арк. 20].

Відтак – рядки відомої картини: вістку про загибель несе кінь. Завершується пісня формулою неможливості: якщо пісок зійде – то син із війська прийде. Особливу увагу привертають окремі образи, художні деталі, як-от:

Ой за дівчинов, за молоденьков всі дзвони задзвонили,
Ой над козаком, над небораком вірли крильми збили [17, арк. 15 зв.].

В обидвох рядках пісні йдеться про смерть, однак символіка повідомлення про неї різна. Церковні дзвони сповіщають відхід дівчини в потойбічний світ з туги за милим. Над козаком, який загинув на полі борні, – “вірли крильми збили”. Орел – злий вісник смерті, а що птахи крильми збили – сталася трагедія: обірвалося життя молодого козака десь у степу.

Як свідчать архівні матеріали, зазвичай записи В. Равлюка паспортизовані, проте не завжди вказаний респондент. Інколи документування подано досить загальне до цілої групи пісень, скажімо: “Сі 24 сьпіванці зап. в Сороках пов. Городенка Василь Равлюк” [17, арк. 18]. Хоча тут не вказано конкретних імен інформантів, однак збережено локалізацію цих творів.

Отже, усна народна словесність із Покуття, яку зафіксував В. Равлюк, поповнила й збагатила видання НТШ цікавими варіантами гаївок, колядок і щедрівок, коломийок, прислів’їв, приказок, народних оповідань. Більшість із них має загальноукраїнську основу зі збереженням своєрідних локальних форм вираження. Частина фольклорних матеріалів ще перебуває в архівосховищах. Деякі з них потрапили до сучасних видань, як, наприклад, весільні пісні, балади. Постать В. Равлюка гідна уваги фольклористів і чекає ширшого окреслення та повнішого представлення його збирацького доробку.

ЛІТЕРАТУРА

1. [Б. а.] Равлюк Василь // Енциклопедія українознавства / [перевид. в Україні]. – Львів, 1998. – Т. 7. – С. 2431.
2. Весілля в селі Орельці Снятинського повіту на Станіславщині / [зап. В. Равлюк 1890 р.] // Весілля : у двох книгах / [упоряд. текстів, приміт. М. М. Шубравської, нотний матер. упоряд. О. А. Правдюк]. – К. : Наук. думка, 1970. – Кн. 2. – С. 183-214.
3. Гаївки / [збір. Володимир Гнатюк; мелодії схопив на фонограф О. Роздольський, списав Ф. Колесса] // Матеріали до української етнології. – Львів, 1909. – Т. 12. – 267, 100 с.
4. Галицько-руські анекдоти / [збір. В. Гнатюк] // Етнографічний збірник. – Львів, 1899. – Т. 6 – XII, 370 с.
5. Галицько-руські народні приповідки : у 3-х т. / [збір., упоряд. і поясн. І. Франко]. – 2-ге вид. – Львів : ВЦ ЛНУ імені Івана Франка, 2006. – Т. 1. – 832 с.
6. Гнатюк В. Передне слово [до] : Коломийки. – Т. 1 / Володимир Гнатюк // Етнографічний збірник. – Львів, 1905. – С. III-XLIII.
7. Горак І. Листи Василя Равлюка до Івана Франка / І. Горак // Вісник Львівського національного університету. Серія філологічна. – Львів, 2010. – Вип. 51. – С. 234-237.
8. Грушевський М. Історія української літератури : у 6 т., 9 кн. – К. : Либідь, 1994. – Т. 4, кн. 2. – 320 с.
9. Знадоби до галицько-руської демонології / [збір. В. Гнатюк]. – [Т.1] // Етнографічний збірник. – Львів, 1904. – Т. 15. – 272 с.
10. Коломийки / [збір. В. Гнатюк] // Етнографічний збірник. – 1905. – Т. 17. – XLIII, 259 с.
11. Колядки і щедрівки. – Т. 1 / [збір. В. Гнатюк] // Етнографічний збірник. – Львів, 1914. – Т. 35. – XXXIV, 270 с.
12. Колядки і щедрівки. – Т. 2 / [збір. В. Гнатюк] // Етнографічний збірник. – Львів, 1914. – Т. 36. – XV, 380 с.
13. Марусик В. Покликаний “Просвітою” (Мирославові Попадюку – 75) / Василь Марусик // Слово Просвіти. – 2012. – Ч. 46. – 15-21 листоп. – С. 11.
14. Погребенник Ф. Фольклорні зацікавлення Леся Мартовича / Федір Погребенник // Народна творчість та етнографія. – 1969. – № 6. – С. 70-73.
15. Равлюк В. Лесь Мартович. Спогади з шкільних років / Василь Равлюк // Радянська література. – 1940. – Кн. 5. – С. 155-156.
16. Равлюк В. Листи до В. Гнатюка. 1893-1925 рр. Станіславів, Волчківці [Рукопис] // Відділ рукописів ЛННБ ім. В. Стефаника. – Ф. 34 (Гнатюк В. М.). – Од. зб. 471. – 29 арк.
17. Равлюк В. “Ой вилетів сокіл я з ліса на поле” : пісні історичні, побутові та ін. / В. Равлюк; [зап. на Станіславщині (без мелодій)] [Рукопис] // Наукові архівні фонди рукописів та фонозаписів ІМФЕ ім. М. Рильського НАН України. – Ф. 29-3. – Од. зб. 167. – 18 арк.
18. Равлюк В. “Ой служила Настя в пана” : пісні побутові (без мелодій) / В. Равлюк; [зап. на Станіславщині 1890 р.] [Рукопис] // Наукові архівні фонди рукописів та фонозаписів ІМФЕ ім. М. Рильського НАН України. – Ф. 29-3. – Од. зб. 165. – 10 арк.
19. Сокіл Г. Українська фольклористика в Галичині кінця XIX – першої третини XX століття : історико-теоретичний курс. – Львів, 2011. – 588 с.
20. Стефанік В. Народні співанки. Історичні, побутові, родинні пісні та ін. / В. Стефанік; [зап. на Станіславщині. 1890 р.] [Рукопис] // Наукові архівні фонди рукописів та фонозаписів ІМФЕ ім. М. Рильського НАН України. – Ф. 29-3. – Од. зб. 175. – 21 арк.
21. Українські народні байки (звіриний епос). – Т. 1-2) / [збір. Володимир Гнатюк] // Етнографічний збірник. – Львів, 1916. – Т. 37-38. – LVI, 559 с.
22. Франко І. Студії над українськими народними піснями / Іван Франко // Франко І. Збір. творів : у 50 т. – К. : Наук. думка, 1984. – Т. 42. – 598 с.
23. Електронні ресурси:
<http://snilb.at.ua/publ/8-1-0-212> (Равлюк Василь Тимофійович. Відомі країни. Снятинська районна бібліотека);
<http://snilb.at.ua/publ/1-1-0-213> (Василь Равлюк – син покутського Орельця. 140 років з дня народження Василя Тимофійовича).

Pokuttia's Folklore iv Vasyl Ravliuk's Records

Hanna SOKIL

The teacher, journalist and area historian Vasyl Ravliuk's activities started with recording oral literature. The article explores the ritual songs (Springtime, Christmas and Epiphany carols as well as wedding songs) and other folk genres, which he recorded in the region of Pokuttia. It also introduces the unknown archival materials. The findings have shown that Pokuttia folklore recorded by V. Ravlyuk enriched the editions of the Shevchenko Scholarly Society with interesting and bright variants of various folk poetic genres. Most of them have the nationwide basis while preserving some local features. Thus, the personality of V. Ravlyuka deserves further study.

Keywords: folklore, genres, themes, images, motives, records, archives.

Фольклор Покуття в записях Василя Равлюка

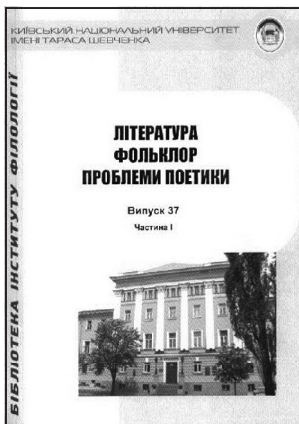
Анна СОКИЛ

Деятельность В. Равлюка, педагога, публициста, краеведа, начиналась с записей произведений устной словесности. В статье проанализированы обрядовые песни (гайивки, колядки, свадебные песни) и другие фольклорные жанры, которые он записал в Покуття. В научный оборот введены не только опубликованные, но и архивные материалы. В заключении указано, что устная народная словесность Покуття, которую зафиксировал В. Равлюк, пополнила и обогатила издания НТШ интересными вариантами произведений различных фольклорных жанров. Большинство из них может быть соотнесено с общеукраинскими инвариантами, хотя и имеет локальные особенности. Поэтому фигура В. Равлюка достойна внимания фольклористов, а собранный им материал - дальнейшего изучения.

Ключевые слова: фольклор, жанры, тематика, образы, мотивы, фиксации, архивы.

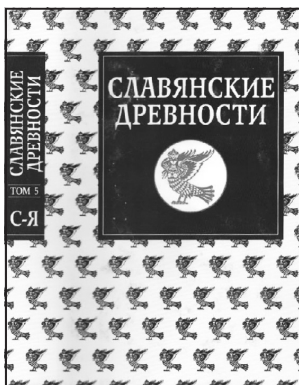
Стаття надійшла до редколегії 14.01.2013
Прийнята до друку 26.02.2013

Нові книги

Література. Фольклор. Проблеми поетики. – К.: КНУ імені Тараса Шевченка, 2012. – Вип. 37. – Ч. 1. – 366 с.

У збірнику на матеріалах народної творчості та художньої літератури розглянуто питання поетики окремих жанрів (билин, дум, колицкових і жовнірських пісень, коломийок, казок, легенд і переказів, народних оповідань, анекдотів, прислів'їв і приказок), досліджено маловідомі аспекти діяльності українських фольклористів (М. Максимовича, М. Костомарова, П. Іванова, М. Грушевського, І. Франка, Ф. Колесси, Д. Єндика), розглянуто особливості фольклоризму у творах М. Гоголя, Т. Шевченка, П. Куліша, О. Гончара, М. Вінграновського та інших письменників.

Славянские древности: Этнолингвистический словарь в 5-ти томах / Под общей ред. Н. И. Толстого. – Москва: Международные отношения, 2012. – Т. 5: С (Сказка) – Я (Ящерица). – 736 с.

Це видання енциклопедичного характеру є першим у славистиці досвідом етнолінгвістичного словника традиційної духовної культури всіх слов'янських народів. У ньому підведено підсумок більш ніж півторастолітнього вивчення слов'янських мов, фольклору, міфології, етнографії, народного мистецтва. Окрім наукового інтересу, ця праця водночас буде цікавою для найширшого кола читачів. У книзі йдеться про різні сторони духовного життя слов'янських народів. Спеціальні статті присвячено народним уявленням про світобудову, природу, святих покровителів, повір'ям про чарівників, нечисту силу, різних духів. У словнику подано матеріали про народний календар, обряди, звичаї, свята та сімейний уклад слов'ян.